

Svetozar Križaj, dip.ing.arhitekt
Lavričev trg 7b
Ajdovščina

ALEJA POMEMBNIH VIPAVCEV

Želja investitorja je bila kultivirati cesto 5. maja, ki se optično razprosti od novo izdelane fontane na Goriški cesti do perspektivnega pogleda z Školjem v ozadju. Ob tej poti so nanizani za Ajdovščino pomembni in značilni objekti od avtobusne postaje, pošte, lekarne, banke župne cerkve in župnišče, do občine in vrste šol (osnovna, strokovna in gimnazija). Cesta teče vzporedno z obzidjem stare Castre in je delno tudi arheološko najdišče. Cesta je prečkana na vsaj dveh točkah s pomembnimi komunikacijami, cesta Ajdovščina-Gorica in glavna interna mestna ulica, Gregorčičeva.

Odločil sem se, da razdelim nalogo na dva dela:

1. najpomembnejši odsek med Gregorčičevo ulico in Školjem in
2. ostali, južni del.

1. Predlagam didaktično-monumentalno alejo, prostorsko, vizuelno in umetniško poudarjeno, v prepričanju da hitro razvijajoči se kulturno-gospodarski prostor mesta Ajdovščina potrebuje zunanji znak, ki naj ne bi bil samo arhitektonski, temveč (in predvsem) vsebinski, zato predlagam namestitve pomnikov zaslužnim ajdovskim meščanom oz prebivalcem Vipavske doline, ki so se odlikovali po svojem delovanju na različnih področjih. Odvečno bi bilo poudarjati narodno-obrambni pomen take zamisli, dejstvo je, da so dolga leta odtrganja od matične domovine prekinila naravni tok kulturne izmenjave znotraj slovenskega prostora. Ta misel se mi je utrdila ob sprehodu po tem delu ceste in srečanju z mladimi generacijami, ki potrebujejo svojo nacionalno potrditev prav preko vzorih ljudi, ki so rojeni ali bivali v neposredni bližini. Z gotovostjo lahko pričakujemo, da bodo učenci in dijaki v nekatere teh spoznali celo svoje prednike.

2. Južni del je v tem kontekstu tako zahteven, posebno urbanistično, da bi to razmišljanje in delo pomaknili po realizaciji prvega dela.

Tehnično-likovna rešitev

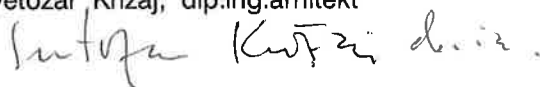
Aleja bi vsebovala določeno število pomnikov, postavljenih ob vzhodnem robu ceste 5. maja. Predvidevam novo tlakovanje in razsvetljavo. Ta aleja se naveže neposredno na že predvideno in projektirano sprehajalno pot okrog Ajdovščine. Tej pomembni zamisli doda aleja še novo kvaliteto.

Podstavki za pomnike so odvisni iz materialnih stroškov, predvidevam naravni kamen, ne izključujem pa umetnega kamna. Spomeniki naj bi bili v bronu. Potrebna bo nova električna napeljava, tlakovanja, mikroureditve klopce, drevesa itd. To je vsebovano že v nekaj že narejenih projektih.

V prilogi je seznam imen s biografijami.

Pomen za Ajdovščino kot nastajajočega gospodarsko-politično-kulturnega središča Vipavske doline je ravno v graditvi krajevne identitete in to ne samo s čuvanjem obstoječih pomnikov, temveč predvsem z bogatitvijo in nadgradnjo vseh komponent prostora. Srečno naključje, ali ne, je da se ta cesta 5. maja vizuelno zaključuje s pogledom na Školj, ki je v očeh mnogih Ajdovcev simbol kraja. Še en moment se mi zdi pri tem pomemben, ki je v drugačni obliki že bilo izražano: splošni dvig kulturne ravni in prehod prostorskega karakterja iz vaškega v urbano okolje. Aleja pomeni hkrati vsebinsko in likovno obogatitev Ajdovščine ter izrazit prispevek k utrjevanju njene mestnega karakterja.

Svetozar Križaj, dip.ing.arhitekt

**Pomembni Primorci
seznam imen - predlog za alejo imenitnih Vipavcev**

- 1. Veno Pilon**
- 2. Danilo Lokar**
- 3. Milan Klemenčič**
- 4. Karel Lavrič**
- 5. Tone (Nino) Batagelj**
- 6. Avgust Schlegel**
- 7. Filip Terčelj**
- 8. Matija Vertovec**
- 9. Narte Velikonja**
- 10. dr. Anton Breclj**
- 11. Janko Premrl (Podnanos)**
- 12. Stanko Premrl (Podnanos)**
- 13. Andrej Ferjančič (Slap)**
- 14. France Mesesnel (Vipava)**
- 15. Evgen Mayer (Lože)**
- 16. Alojzij Repič (Vrhpolje)**
- 17. Anton pl. Laurin (Vipava)**